

ZES JAAR EN EEN BEETJE

KL TZ b.d. Quin Buizert
J6 bij de Directie Operaties van de Defensiestaf

Van 1 oktober 2002 tot half december 2008 ben ik J6 geweest. Binnen Defensie is het voor een militair erg lang om meer dan 3 jaar op één functie te zitten. Was het voor mij te lang? Nee, maar het kan goed zijn dat anderen daar heel anders over dachten. Ik kan zeggen dat ik, voorafgaand aan mijn leeftijdsontslag een hele mooie, afwisselende en vooral uitdagende baan heb gehad. Als J6 van de Directie Operaties bij de Defensiestaf (DOPS) was ik primair verantwoordelijk voor Informatievoorziening (IV) en Communicatie- en Informatiesystemen (CIS) zowel intern de eigen directie als naar buiten, m.n. operaties. Maar daarnaast ook andere verantwoordelijkheden als Chef van de Verbindingsdienst, verantwoordelijk voor o.a. cryptozaken binnen Defensie, als veiligheidsofficier voor de directie, inclusief het gebied van infrastructurele aangelegenheden, en comsecofficier voor de Bestuursstaf (BS). Enige ervaringen wil ik met u delen. N.b. het zijn persoonlijke ervaringen. Ik ben sinds 1 januari 2009 b.d. en aan wat ik met u wil delen, kunnen geen rechten ontleend worden.

ACHTERGROND

Ik ben in 1972 begonnen als adelborst bij het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Helder (KIM). Na een gedegen studie ben ik in 1976 gaan varen als 'zeeofficier'. De Koninklijke marine kent op het KIM geen opleiding tot verbindingsofficier (VO). Verbindingen, dat kwam later bij mijn opleiding tot Commando Centrale Officier (CCO) in 1982. Dus eerst veilig varen en vechten (alle soorten van maritieme oorlogvoering), daarna de specialisatie tot VO.

Op zee werd al snel duidelijk dat het tijdig beschikbaar hebben van veilig verkregen, relevante, coherente en accurate informatie van het grootste belang is. Het was ook belangrijk dat de informatie snel en goed toegankelijk moest zijn en eenvoudig te verwerken.

Het maakte geen verschil of het mijn plaatsing als wachtofficier of CCO op een zeilschip, een onderzeeboot, een Amerikaans fregat, een jager of fregatten of commandant van een mijnenjager betrof. De snelheid van het verkrijgen en verwerken van informatie was wel verschillend. Met Hr. Ms. Urania zeilend naar Amerika was er soms wekelang geen contact met de buitenwereld. Aan boord van een onderzeeboot was er, als het veilig genoeg was enkele malen per dag heel

kort verbinding met de buitenwereld. Aan boord van jagers en fregatten bijna continu. Maritieme verbindingen werden gekenmerkt door lage bandbreedte. Veel HF maar ook LF. Snelheden voor dataverkeer (telex) van 75 of 50 baud was de standaard. UHF gaf wel wat meer, maar het hield niet over.

Eind jaren 80 mocht ik aan boord van Hr. Ms. Tromp als eerste gaan varen met militair satellietcommunicatiesysteem. Grote kasten van de zendontvanger pasten nog in de grote radarbol. De antennes ernaast. De opbrengst was een verbinding van wel 2400 bps. Dan moest er wel rekening gehouden worden met een blinde hoek recht naar achter. Toch een hele verbetering. Hoewel er nu veel hogere bandbreedtes gemaakt kunnen worden, blijven er beperkingen. Dit vooral door de beperkte antenneafmetingen, gekoppeld aan de noodzaak om de antenne gericht te houden op de satelliet. Ook extreme kosten van maritieme satellietcommunicatie spelen een duidelijke rol.

Informatie kon overal vandaan komen. Bijvoorbeeld spraak en data via radioverbindingen, informatie uit documenten of via sensoren als radar, sonar en de eye ball MK1. Dus voor een deel werd de informatie binnen de eenheid gegenereerd. De rest kwam van buiten, vaak van eenheden van NAVO-partners. Er werd niet alleen gewerkt met andere maritieme eenheden, ook veelal gerelateerd aan luchtverdediging met luchtmachteenheden en met mariniers en landeenheden. Samenwerking!

Binnen de eenheid of het verband van eenheden moet de beschikbare informatie geïntegreerd worden, zodat het op de juiste wijze gepresenteerd kon worden aan de gebruiker. Vanaf medio jaren 70 kent de marine het digitaal geautomatiseerd informatiesysteem DAISY. Tachtig procent van de

tactische en operationele informatie is nu direct toegankelijk en sensoren en wapensystemen kunnen direct aangestuurd worden. Medio jaren 80 heb ik, als datalink specialist bij de Operationele Afdeling van het Centrum voor Automatisering van Wapen en Commandosystemen (CAWCS, tegenwoordig CAMS/Force Vision), een bijdrage mogen leveren aan de verdere verbetering van datalinks (m.n. Link 10, 11 en 16). De basis hiervoor was het maken van duidelijke procedures, protocollen en databeschrijvingen. Elke vraag moest met de NAVO-partners tot op bit-niveau worden uitgewerkt en getest. In de periode 1994-1995 was ik stafofficier bij de Nederlandse vertegenwoordiging bij het Militair Comité van de NAVO. Nog meer internationale afstemming en kennis maken met veel NAVO CIS, zowel in Brussel als bij verschillende NAVO-partners. Vanaf 1997 tot 2002 plaatsvervangend hoofd afdeling CIS bij de Marinestaf en hoofd Bureau Informatievoorziening bij de Directie Economisch Beheer. In deze periode intensiverde vooral de samenwerking met Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

Mijn eerste 30 jaar bij Defensie zijn zeer afwisselend en bijzonder leerzaam geweest. Met mijn expertise heb ik kunnen bijdragen aan het totaalproduct. Ik heb al vroeg begrepen dat samenwerken, het gebruik maken van elkaars kennis en het willen delen van informatie cruciaal zijn voor het neerzetten van goede resultaten. Die wetenschap heb ik meegenomen naar mijn plaatsing bij de Defensiestaf.

DE WORDING VAN DE DOPS

De kop van dit artikel doet vermoeden dat ik ruim 6 jaar J6 bij de Directie Operaties van de Defensiestaf ben geweest, maar deze

directie bestaat pas sinds 2005. In 2002 was er nog het Defensie Crisis Beheersingscentrum (DCBC). Mijn plaatsing was het gevolg van wijziging van de organisatie en de noodzakelijk te verbeteren aansturing van Nederlandse militairen in internationale (ernst-)operaties. Dit alles gebaseerd op conclusies en aanbevelingen van de commissie Franssen. Het DCBC moest omgebouwd worden naar een Joint Operatie Centrum (JOC). Deze naam werd later omgezet naar Defensie Operatie Centrum (DOC). Met de hervorming van de krijgsmacht in 2005 is ook de DOPS ingericht. Het DOC is nog te herkennen als het hart van de DOPS, het centrum waar 24 uur per dag en 7 dagen per week (24/7) de situatie in de wereld gevolgd wordt en dat het eerste aanspreekpunt is bij bijzonderheden en calamiteiten.

Het DCBC, geleid door de souschef Operaties bestond uit 2 zulen: de zuil plannen en de zuil operaties. De afdeling Plannen keek in het bijzonder naar nieuwe ontwikkelingen en voorbereiding van inzet van Nederlandse eenheden in een missie. De afdeling Operaties gaf sturing aan de lopende operaties. Voor specialistische kennis op het gebied van o.a. personeel, logistiek, CIS en inlichtingen werd teruggevallen op de kennis bij de krijgsmachtdelen en de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD). Vanaf het derde kwartaal 2002 werden specialisten geplaatst bij het DCBC en werd begonnen met de wijzigingen richting JOC en DOPS. Uitgangspunten waren o.a.: Betere dienstverlening aan de Chef Defensiestaf, later Commandant der Strijdkrachten (CDS); Inrichting volgens de NAVO J-structuur; Verplaatsen van taakuitvoering van de krijgsmachtdelen naar de DOPS; Inpassen in de nieuwe organisatie van de Defensiestaf, naast de Directie Operationeel Beleid, Behoeftestelling en Plannen (DOBBP) en de Directie Aansturing Operationele Gereedheid (DAOG).

Omdat goed functioneren in hoge mate afhankelijk is van een goede inrichting van de IV met duidelijk herkenbare informatiestromen is veel aandacht gegeven aan het opzetten van het IV-plan. Als uitgangspunt is genomen het planningsproces CDS voor operaties met de hoofdelementen startfase, oriëntatiefase, conceptontwikkeling, planontwikkeling, inzetfase en afrondingsfase en de daaruit voortkomende subelementen. Per subelement konden per J-afdeling of directielid meerdere taken beschreven worden, die een voor een werden omgezet in een procesbeschrijving. Hoewel personeel van het toen nog DCBC het initiatief heeft genomen, zijn de taak- en procesbeschrijvingen tot stand gekomen met veel inbreng vanuit de krijgsmachtdelen. Na het omzetten van de taken naar procesbeschrijvingen ontstond het informatieplan dat als blauwdruk ge-

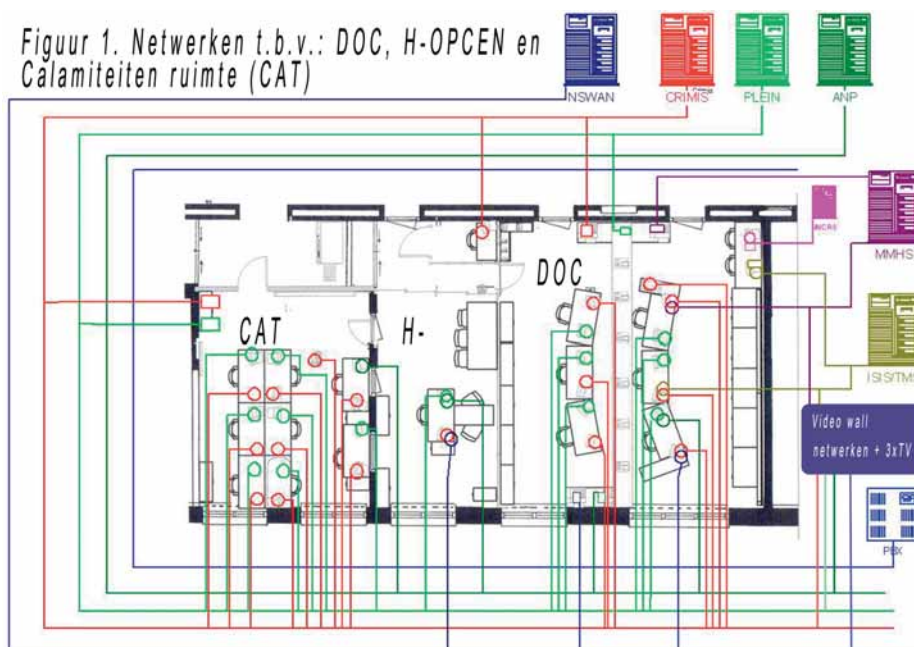
diend heeft voor de technische infrastructuur en organisatorische inrichting van de DOPS. De coördinatie en verdere uitwerking lagen bij de J6. De grote uitdaging was de grote infrastructurele wijzigingen en herinrichting van kantoorruimten en netwerken uit te voeren zonder verstoring van de steeds intenser wordende werkzaamheden van het DCBC / de DOPS. De winkel bleef open tijdens de verbouwing. Sterker nog het assortiment in de winkel werd ook nog uitgebreid.

Het IV-plan gaf duidelijk aan dat er directe interne relaties tussen afdelingen en directies waren en dat er zeer veel contacten onderhouden moesten worden met personen en organisaties buiten de DOPS. Gelet op het eigenaarschap van informatie en de vaak hoge rubriceringen van informatiestromen was het noodzakelijk het gebouw waar de DOPS in huist extra te beveiligen en een groot aantal beveiligde netwerken in te richten.

Naast een vaste locatie voor de DOPS centraal in Den Haag beschikt de DOPS ook over een volledig ingerichte uitwijk voor het DOC-plus op een andere locatie in Den Haag. DOC-plus houdt in dat de dienstploeg, het hoofd-OPCEN, het VBC (Verbindingscentrum), BDI (Bureau Documentaire Informatievoorziening), de Directeur, J-SO en sleutelfiguren van andere J-afdelingen binnen 30 minuten hun werk op de uitwijklocatie 24/7 kunnen voortzetten. Voor het overige personeel is de uitwijk voorbereid op dezelfde locatie. Voor deze groep duurt het enkele dagen voordat zij op de uitwijklocatie aan de slag kunnen.

Instandhouding en verbetering van de bij de DOPS beschikbare CIS is een blijvend punt van zorg. Bijzondere aandacht vraagt de inrichting en accreditatie van de gerubriceerde netwerken. Zo is het eigen gerubriceerde CRIMIS netwerk (Crisis Management Informatie Systeem) in 2003/4 sterk ver-

Figuur 1. Netwerken t.b.v.: DOC, H-OPCEN en Calamiteiten ruimte (CAT)

Figuur 1 geeft een idee van de inrichting van de netwerken in het DOC in 2004. De huidige situatie is dat er weer meer netwerken op deze locatie zijn. Het DOC is zo ingericht dat, onder normale omstandigheden 3 personen alle werkzaamheden kunnen uitvoeren. Dit maakte het noodzakelijk dat een groot deel van de informatie/netwerken centraal gepresenteerd moet worden. De foto geeft een beeld van de videowall voor de centrale display.

Naast de personeelsuitbreiding bij de ommezwaai van DCBC naar DOPS is er na een eerste evaluatie DOPS een extra personeelsuitbreiding doorgevoerd. Met passen en meten kon deze uitbreiding nog geaccommodeerd worden binnen het aan de DOPS toegewezen gebouw.

beterd, maar maakt nog steeds gebruik van een oud OS (Operating Systeem). Om aan de aangescherpte accreditatie-eisen te voldoen, wordt het netwerk op korte termijn vernieuwd. Ook bijzondere aandacht vragen het telefoonsysteem met automatische spraakopname en terugluisterapparatuur, het documentair archiefsysteem en de beveiligde installaties voor Video Teleconferentie (VTC). Om veiligheidsredenen worden alle gesprekken opgenomen. Terugluisteren en opslag van deze gesprekken is niet alleen gebonden aan technische en procedurele regels, maar ook in grote mate aan juridische richtlijnen. Grote verbeteringen zijn doorgevoerd op het vlak van Documentaire Informatievoorziening (DI). Het documentair archiefsysteem is in 2008 vervangen door XPost-web. Personeel voor DI wordt afgenomen van het Dienstencen-

trum DI (BG-IVENT/DCDI). Zij verzorgen, samen met het personeel van het verbindingscentrum op 24/7 basis voor de ontvangst, registratie, distributie en archivering van alle documenten. Vragen vanuit de Tweede Kamer, de pers of commissies maken het vaak noodzakelijk om grote hoeveelheden informatie, van maanden of soms jaren geleden, op zeer korte tijd beschikbaar te stellen.

ACHTERGROND VAN DE DOPS

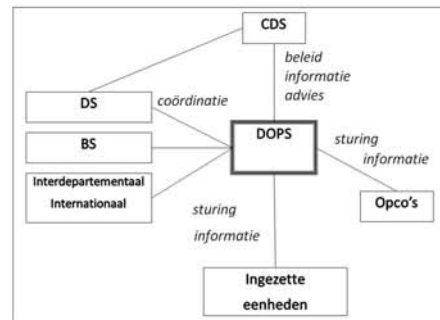
De DOPS is een directie van de Defensiestaf die de CDS steunt in de uitvoering van zijn verantwoordelijkheden. De taak van CDS met betrekking tot de operationele inzet is, conform het Algemeen Organisatie Besluit Defensie, 'het met inachtneming van de aanwijzingen en richtlijnen van de minister, leiden van alle operaties'. De hiervan afgeleide taken van de DOPS zijn beschreven in het Subtaakbesluit Defensiestaf.

Zoals ik al aangaf is de DOPS ingericht volgens de vigerende NAVO-structuur voor combined joint staven. Hierin zijn naast de functionaliteiten J1 tot en met J9, ook een Legad (gedetacheerd vanuit de Directie Juridische Zaken), een afdeling Speciale Operaties, een Operatiecentrum, een Verbindingscentrum, een Bureau Documentaire Informatievoorziening en de stafgroep opgenomen. Het joint karakter van de directie is gerealiseerd door de vulling met personeel uit alle OPCO's.

Het motief voor het komen tot de Directie Operaties is 'de CDS in de gelegenheid stellen optimaal inhoud te kunnen geven aan zijn verantwoordelijkheid voor de planning en aansturing (bestaande uit planning, voorbereiding en afronding) van de hem opgedragen militaire operaties'.

Hieruit voortkomend is de doelstelling van de in 2003/4 uitgevoerde reorganisatie als volgt gedefinieerd: 'Het omvormen van het Defensie CrisisBeheersingsCentrum (DCBC) in een Defensie Operatie Centrum (DOC) de inmiddels hernoemde Directie Operaties (DOPS) dat is ingericht volgens de vigerende NAVO-structuur voor (combined) joint staven en dat qua omvang, samenstelling en werkwijze is toegesneden op de aansturing van aan de CDS opgedragen militaire operaties'.

Het kenmerk van het besturingsmodel Defensie waar de DOPS aan bijdraagt is 'de versterking van de aansturing van de operationele eenheden', met andere woorden de focus zetten op het operationele product. De DOPS vervult hierbij verschillende rollen. Om de invulling van deze rollen beter te kunnen beoordelen, is een relatieschema opgesteld dat de relaties tussen de DOPS en overige actoren en de hierbij behorende rollen van de DOPS weergeeft. Zie figuur 2.

Figuur 2 Relaties en rollen van DOPS

Aan de hand van de relaties en rollen kunnen voor DOPS vijf fasen, die in overeenstemming zijn met de eerder genoemde fasen in het CDS planningsproces, worden gedefinieerd. Deze zijn gebaseerd op de verantwoordelijkheid van de CDS voor zowel de operationele gereedstelling als de operationele inzet:

- Fase 1. Voorbereiding
- Fase 2. Besluitvorming (over operationele inzet)
- Fase 3. Operatiegebonden voorbereiding
- Fase 4. Uitvoering van de operatie
- Fase 5. Afronding van de operatie

Per fase is een aantal dominante rollen van de DOPS benoemd. De momenten waarop DOPS één of meerdere rollen vervult, verschilt echter per fase waarin een (potentiële) operatie zich bevindt. Bijvoorbeeld de dominante rol van de DOPS bij de besluitvormingsfase is advisering aan de CDS, terwijl de dominante rol van de DOPS in de fase van de operatiegebonden voorbereiding de aansturing betreft.

De DOPS functioneert op zowel het politiek-strategisch niveau als het militair-operationele niveau. Het politiek-strategisch niveau kenmerkt zich door informatieuitwisseling met de bewindslieden, andere ministeries en internationale contacten. Het militair-operationele niveau kenmerkt zich door de planning & aansturing van operaties. Naast het functioneren op verschillende niveaus houdt de DOPS zich bezig met zowel beleid als uitvoering betreffende operaties. Op basis van deze kenmerken wordt

het werkveld van DOPS bepaald. Wanneer dit werkveld grafisch wordt weergegeven ontstaat een assenstelsel met vier kwadranten. Zie figuur 3.

Figuur 3 Capaciteitsverdeling en verschuiving van DOPS.

In iedere kwadrant zijn producten van de DOPS te plaatsen die dit kwadrant illustreren. In dit werkveld wordt middels de rode lijn indicatief zichtbaar waar de capaciteit van DOPS veel aan wordt besteed. De pijlen geven ook de richting van de verschuiving van capaciteit van beleid richting uitvoering aan. De oorzaak hiervan is dat de dagelijkse werklust een zuigende werking heeft op de capaciteit beschikbaar voor de beleidstaken (brede pijl).

Door het ontbreken van een duidelijke scheiding tussen beleid en uitvoering binnen DOPS blijft het noodzakelijke beleid ten aanzien van de planning en aansturing van operaties vaak onderbelicht.

Ook blijft er een reëel gevaar dat binnen de uitvoering van de taken van de DOPS regelmatig een verschuiving optreedt van het militair-operationele niveau naar het politiek-strategische niveau. De oorzaak hiervan is bijna altijd de vraag om extra informatie (structureel en incidenteel) van de politiek/ambtelijke leiding (dunne pijlen). Mijn ervaring is dat een deel van de medewerkers van de DOPS en de OPCO's voorstander zijn van het duidelijk scheiden van deze niveaus. Als argument kan worden aangevoerd dat door een goede scheiding de geplande capaciteit zich ook daadwerkelijk met de aansturing van de operatie kan bezighouden. Maar eerlijk gezegd, is voor het goed invullen van de scheiding uitbreiding van het personeel bij de DOPS een voorwaarde.

Aan het personeel van de DOPS worden hoge eisen gesteld. Niet alleen de meegebrachte ervaring telt. Ook is het van belang dat het personeel de juiste instelling heeft om een goede bijdrage te leveren aan de producten van de DOPS. Lange werkdagen, niet geplande dienstreizen komen vaak voor. Vooruit kunnen kijken is belangrijk maar wordt vaak verstoord door de waan van de dag.

J6

Als J6 van de Directie Operaties bij de Defensiestaf (DOPS) was ik primair verantwoordelijk voor Informatievoorziening (IV)

en Communicatie- en Informatiesystemen (CIS) zowel intern de eigen directie als naar buiten, m.n. operaties. Hierboven, onder 'de wording van de DOPS' heb ik een beeld geschetst van de werkzaamheden die geleid hebben tot de inrichting van DOPS (IV+CIS). Mijn grote voordeel was dat ik als J6 geen eigen budget had voor onderhoud en vernieuwing. Voor operationele systemen (OIV) werd vaak teruggevallen op de expertise en middelen van de Joint CIS Group (JCG) of OPCO's. Voor de operatieondersteunende systemen (OOIV) werd veel gebruik gemaakt van de expertise en (vooral financiële) middelen van de informatie-manager van de BS(BS-IM). Over de jaren kan ik terug kijken op een meer dan goede samenwerking met BS-IM en JCG. Waar noodzakelijk kon ik ook voor delen van de interne IV terugvallen op de OPCO's. Verder zou ik de BG-IVENT (DTO en DCDI) tekort doen als ik ze niet zou noemen. Met de tijd heb ik het begrip van de veelal burgermedewerkers van DTO voor de OIV en het gegeven dat alle andere IV binnen Defensie OOIV is, zien groeien. Goede contacten en een lezing over Operaties, het DOC en een rondleiding hebben hierbij geholpen.

De afdeling J6 bestaat uit 3 officieren de J6 (KLTZ/LtKol/Lkol uit wisselend OPCO), een J61 (Maj uit CLAS), een J62 (LTZ2OC uit CZSK) en voor aansturing van VBC en BDI en uitvoering cryptozaken zijn er 3 onderofficieren (SMJRODVB en KPLODVB uit CZSK en een SGT1 uit CLSK). Het hoofdaandachtsgebied voor de J61 is operaties en voor de J62 de interne IV. Omdat de afdeling klein is, in vergelijking met de afdelingen J3 en J5, komt het regelmatig voor dat planningsvergaderingen (J5), voortgangvergaderingen (J3) en coördinatievergaderingen met andere directies, OPCO's, NAVO, EU en anderen gelijktijdig plaatsvinden. Het blijft dan ook noodzaak dat J6, J61 en J62 elkaar waar nodig kunnen vertegenwoordigen/vervangen. Ik kan gelukkig zeggen dat ik enkel de beste mensen heb gehad voor de functies J61 en J62.

OPERATIES

Ook voor de J6 zijn het natuurlijk de operaties die de meeste aandacht verdienen. Het maakt daarbij niet uit of het gaat om een van de fases in de planningsfase of de uitvoeringsfase van een operatie. Ook hier geldt dat teamwerk een vereiste is. Hoe eigenwijs een verbindingsofficier, dus ook de J6, ook kan zijn. Het blijft zaak dat invulling van IV en CIS aspecten van een operatie uitvoerbaar zijn en gedragen worden door de mensen die belast zijn met de realisatie. Een goede samenwerking en afstemming met de collega's bij de OPCO's (N6, G6, A6, KMAR), MIVD, DMO (o.a. C2SC), BG-IVENT (JCG en DTO) is dan ook bittere noodzaak. Ik ben blij dat ik kan terugkijken

op ruim 6 jaar goede samenwerking. Uiteraard zijn de contacten met de 6-collega van een voor een operatie aangewezen coördinerend OPCO. Maar dat wil niet zeggen dat de anderen uitgesloten worden. Bij voorkeur werd een operatie, zeker als een grote operatie zou worden, gestart met een bijeenkomst met vertegenwoordigers van alle OPCO's. In het begin heb ik zeker enige terughoudendheid gezien bij de krijgsmachtdelen/OPCO's daar waar het ging om het beschikbaar stellen van middelen aan elkaar. Zeker op CIS-gebied heb ik de diverse partijen naar elkaar toe zien groeien. Met elkaar aan tafel zitten betekent ook dat je een sneller inzicht hebt in de consequenties van bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van bijvoorbeeld een TITAN-element door CLAS aan CZSK. Want ook de consequenties van een specifieke invulling moeten meegenomen worden in een advies aan de directeur Operaties (D-DOPS) en CDS. Het feit dat TITAN voor de eerste keer in een grote operatie ingezet in IRAK door mariniers in gebruik werd genomen, heeft nog wel wat gefronste wenkbrauwen gegeven bij personeel van de Koninklijke Landmacht. TITAN was toch van de KL!! Tegenwoordig denken we er gelukkig veel genuanceerder over. Defensiemiddelen moeten defensiebreed ingezet kunnen worden.

De afstemming over de inrichting van CIS voor een operatie is breed en internationaal. Een probleem waar ik als J6 een aantal keren tegenaan gelopen ben, is het te laat betrokken raken bij internationale (NAVO, coalitie, EU, binationaal) afstemmingsvergaderingen en bij verkenningen. Soms wel begrijpelijk dat bij initiële gesprekken of verkenningen het aantal deelnemers beperkt blijft, lastig blijft het wel. Het aan DOPS collega's meegeven van CIS gerelateerde vragen naar dit soort activiteiten geeft, ondanks welwillendheid van de collega's onvoldoende respons voor goed planningswerk. Waar mogelijk hebben we in voorkomend geval gebruik gemaakt van eigen ervaringen en onderzoek en van directe contacten met buitenlandse 6-collega's. In een aantal gevallen is deze initiële afstemming omgezet in een periodiek overleg, zoals de CIS-TriLat voor ISAF RC(S). Een in eerste instantie trilateraal overleg waarvoor nu ook andere landen of organisaties uitgenodigd worden. Hierbij kan gedacht worden aan landen als de Verenigde Staten en organisaties als SHAPE en het NATO C3 Agentschap. Het doel van deze bijeenkomsten is het afstemmen op het gebied van onder meer gemeenschappelijke CIS inspanningen en inrichting en bemanning van het hoofdkwartier RC(S) in Kandahar. Gelet op de grote rol van een coördinerend OPCO in een operatie is aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de G/N/A6 bij dit soort bijeenkomsten van groot belang.

De G/N/A6 bij het OPCO zit meer in de

uitvoerende rol. Hij heeft meer direct contact met de CIS organisatie van een Nederlandse eenheid in het missiegebied en in het bijzonder de missie-6 dan de J6 bij de DOPS in Den Haag. Bijzonder belangrijk is de terugkoppeling door de OPCO-6 van de CIS toestand in het missiegebied. Mijn ervaring is dat commandanten van uitgezonden eenheden enigszins terughoudend kunnen zijn met CIS informatie in hun rapportages aan de DOPS. De algemene verwachting is vaak dat het CIS personeel ter plaatse het wel oplost. Vaak is dat natuurlijk ook zo. Toch is tijdig informatie bij de J6 ook van groot belang. Zeker daar waar het gaat om eventueel noodzakelijke extra verwerving van middelen of internationale afstemming. De J6 wil graag tijdig anticiperen omdat reactiesnelheid buiten het missiegebied, OPCO of DOPS soms erg laag kan zijn. Zeker daar waar het een regelgeving gebonden verwerkingstrajecten of internationale afstemming betreft. Binnen de afdeling J6 is het vooral de J61 die regelmatig de vinger aan de pols houdt bij de missie G6. Het is overigens mijn ervaring dat de missie G6 enthousiast en hardwerkend is. Dat geldt overigens ook voor zijn personeel. Met de beschikbare middelen moet hij er toch maar voor zorgen dat zijn commandant, diens staf en de subeenheden op een goede wijze hun werk kunnen doen. Omstandigheden zijn vaak slecht. Reservedelen worden om operationele en om technische redenen sneller ingezet dan verwacht. Vaak moet gewerkt worden onder omstandigheden waarbij elke rek uit de beschikbare systemen is. Het is dan aan de J6 om hier sturing in te geven. Niet alleen richting coördinerend OPCO en missie-6 maar ook binnen de eigen DOPS, J3, J8, J7 en ook richting DOBBP, BG-IVENT en DMO. Ik heb het altijd heel belangrijk gevonden om kennis te maken met een missie-6 voor zijn vertrek naar het missiegebied. Het is gewoonte dat een missiecommandant of contingentscommandant voor vertrek langskomt bij de DOPS. Zij en hun staf krijgen dan een laatste briefing. Ook de J6 heeft dan de gelegenheid om CIS aandachtspunten toe te lichten. De ervaring is echter dat dit onvoldoende is en dat een apart gesprek met de missie-6 nodig is. De nadruk ligt dan vaak op het verschaffen van achtergrondinformatie aan de missie-6. Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen als internationale afspraken, afspraken met de bonden op het gebied van e-Welfare, de rol die de missie-6 heeft bij het uitvoeren van onderhoud aan de satellietssystemen en het DTO-onderhoudsweekend, planning voor onderhoud aan (NAVO) systemen en de wederzijdse informatiebehoefte.

HET VERBETEREN VAN CIS

In de afgelopen jaren hebben we veel geleerd over CIS in operaties.

De eigen ervaringen, die van OPCO's en

vooral die van de uitgezonden eenheden zijn steeds gebruikt voor het bijdragen aan verbeteringen op het gebied van CIS. De zin dat het teleurstellend is dat het doorlopen van verbetertrajecten vaak zo langzaam gaat, kan gelezen worden als een understatement. Natuurlijk weet ik dat je elke euro maar één keer kan uitgeven. Dat houdt dus in dat je niet alleen naar financiële oplossingen moet kijken, met ander woorden problemen oplossen door nieuwe verwerving. Maar je moet ook kijken naar andere zaken als verbetering van opleidingen, het tijdig beschikbaar stellen van personeel voor opleidingen. Het creëren van een adaptief trainingscentrum. Wat bedoel ik daarmee? De ervaring is dat een uitgezonden eenheid in toenemende mate in het uitzendgebied geconfronteerd wordt met een situatie die anders is dan thuis. Er zijn meer informatiestromen die meer netwerken vereisen en die netwerken zijn van een ander, dus vreemd. Van het eigen CIS-personeel, maar ook van de operationele gebruikers wordt wel verwacht dat ze er mee om kunnen gaan. Training op locatie is niet goed. Er moet vooraf kennis gemaakt worden met deze vreemde systemen. Ik zou het mooi vinden als er een centrum zou komen waar het, naar behoefte mogelijk is om een hoofdkwartier of commandopost met alle daarbij behorende systemen en informatiestromen na te bouwen. Adaptief zodat met weinig inspanning een nieuwe situatie gebouwd kan worden voor het trainen van weer een andere groep. Ik heb ondertussen begrepen dat een door mij enkele jaren geleden hiervoor ingebracht initiatief door DOBBP wel is opgepakt, maar dat het nu op de financiële lange baan is geschoven.

Ik schreef al dat defensiemiddelen defensiebreed ingezet moeten kunnen worden. Elkaarsmiddelen gebruiken en ervan leren leidt eerder tot interoperabiliteit dan de aloude hokjesgeest. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat we alles in een keer moeten gaan standaardiseren binnen de Nederlandse krijgsmacht. Daarvoor zijn er toch nog wel te veel verschillen in werkomgeving en samenwerkingsverbanden. Maar moeten we dan niet naar meer standaardisatie moeten streven? Standaardisatie, dat is naar mijn idee te veel gericht op goedkoper kunnen verwerven, minder opleidingsinspanning en kostenbesparing in exploitatie. Door kostenbesparing op CIS kun je wel andere leuke dingen doen. Maar bijna altijd is de inzet van deze andere leuke dingen afhankelijk van een goed werkende CIS. Beter is het om vooral te streven naar verbeterde interoperabiliteit en waar mogelijk uniforme of gestandaardiseerde componenten te gebruiken. De noodzaak voor verbeterde interoperabiliteit is internationaal waarbij vooral gekeken moet worden naar de samenwerking binnen de NAVO en de EU. Niet alleen kijken, maar ook daadwerkelijk actief deelnemen aan de

wergroepen die verbeterde CIS en interoperabiliteit nastreven. Mijn ervaring is dat zeker Nederlandse ideeën en ervaringen binnen NAVO en EU vaak als zeer waardevol worden gezien. Het is een inspanning en je mag zeker niet verwachten dat alle inspanning beloond wordt. Maar, niet deelnemen, wil zeggen dat je later geconfronteerd wordt met extra kosten om de eigen systemen aan te passen aan de wensen van partners waar mee samengewerkt moet worden.

Er zijn zeker meer verbeterpunten waar ik op in zou willen gaan. Ik wil het hier echter beperkt houden tot deze onderwerpen adaptief trainingscentrum en interoperabiliteit.

CHEF VAN DE VERBINDINGSDIENST

Een bijgekomen taak voor de J6 is die van Chef van de Verbindingsdienst (CVBD). In de nationale regelgeving voor verbindingsbeveiliging staat dat elk departement een CVBD moet hebben die toeziet op de juiste naleving van de beveiligingsregels voor verbindingsbeveiliging. Voor de grote defensiehervorming in september 2005 had elk krijgsmachtdeel een eigen CVBD. Maar bij de hervorming is deze functie tussen wal en schip geraakt. Met andere woorden er was niemand meer die sturing gaf aan verbindingsbeveiliging en in het bijzonder cryptozaken. Personeel bij de krijgsmachtdelen was er niet meer en bij de defensiestaf of BS was er geen functie CVBD gecreëerd. Diverse audits gaven ondertussen aan dat het cryptobeheer bij slechts een enkel OPCO goed op orde was. Ook de JCG, die belast is met de taken die behoren bij de Defensie Distributie Autoriteit voor crypto (DEFDA) miste elke vorm van aansturing voor cryptozaken. In overleg met OPCO's en Beveiligingsautoriteit (BA) heb ik de functie CVBD op mij genomen. Om de extra werkdruk enigszins omlaag te brengen is bij elk defensieonderdeel ook een gedelegeerde CVBD aangesteld. In de afgelopen 2 jaar is de inrichting van het cryptobeheer binnen Defensie geheel vernieuwd. In plaats van meerdere voorschriften en aanwijzingen per krijgsmachtdeel is er nu één voorschrift voor het cryptobeheer bij Defensie (VCD). Tegelijkertijd heb ik ook gezien dat veel van de eerder geconstateerde tekortkomingen voor het cryptobeheer zijn verbeterd. Het zijn van CVBD gaf een grote extra belasting, maar het was de moeite waard.

TOEKOMST J6

Kan ik over de toekomst van J6 DOPS praten zonder ook in te gaan op plannen voor het inrichten van een Permanent Gemeenschappelijk Hoofdkwartier (PGHK)? Laat ik kort zijn. Het vanuit de verantwoordelijkheid van de CDS plannen en aansturen van operaties zonder de expertise van een J6 zie ik niet zitten. Indien er geen verandering

komt, dus als de huidige organisaties DOPS en OPCO's gehandhaafd blijven, kan de J6 op de bestaande wijze zijn werk blijven doen. Personele uitbreiding om de taakverzwaring veroorzaakt door de functie CVBD lijkt me wel noodzakelijk. Goed personeel op de afdeling en goede samenwerkingsverbanden met vooral de OPCO'S-6 blijft wel voorwaarde.

Over PGHK, of hoe het ook mag heten, is al veel gesproken. Begin deze eeuw, in de aanloop naar de DOPS ook al. Toen was het een stap te ver. Ik durf niet te beweren dat het nu nog steeds zo is. Maar er blijven vragen als 'is er voldoende commitment', 'het is toch wel meer dan een poging goedkoper te werken', 'blijft de locatie zo gekozen dat de CDS en minister op de beste wijze ondersteund kunnen worden of moet er toch een dependance op het plein komen', 'wordt de moeite genomen om taken, processen en verantwoordelijkheden op de juiste wijze vast te leggen en af te dwingen' en zeer belangrijk 'is het echt in het voordeel van de uitgezonden eenheden'?

TOT SLOT

Er is meer geweest in de afgelopen jaren bij de DOPS en de afdeling J6. Een groot aantal zaken waar ik geen aandacht aan heb kunnen schenken in dit artikel. Zo staat er niets in over Openbare Orde en Veiligheid (OOV), samenwerking tussen departementen onderling, mijn avonturen bij de EU en EUMS en de in mijn ogen noodzakelijke betrokkenheid van de industrie in CIS met deelname in organisaties als de Armed Forces Communications and Electronics Association (AFCEA) en de stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV), enz.

Als ik terugkijk zie ik een hele mooie periode. Zes mooie jaren die voorbij gevlogen zijn. Ik kan ook terugkijken op hele prettige contacten met de collega's. Er zijn tussen de OPCO's nog wel verschillen, maar met een beetje duwen en trekken, passen de OPCO's met hun eigen karakteristieken best in één plaatje. Hier en daar nog een beetje bijschaven, belichting aanpassen en de verhoudingen bekijken.

Een mooie baan J6; ik heb er van genoten.

